

Bilim ve Teknik Dergisi'nin Öyküsü

Nasıl Hazırlanıyor, Kimler Hazırlıyor?

Bilim iletişiminin en önemli araçlarından biri olan popüler bilim dergilerinin Türkiye'deki ilk örneği TÜBİTAK *Bilim ve Teknik* dergisi bu ay 47. yaşını kutluyor. Her sayısının hazırlanış süreci ayrı bir serüven olan dergimizin hazırlanma aşamalarını, dergi ekibinin kimlerden oluştuğunu doğum günü kutlaması olarak siz değerli okuyucularımızla paylaşmak istedik.

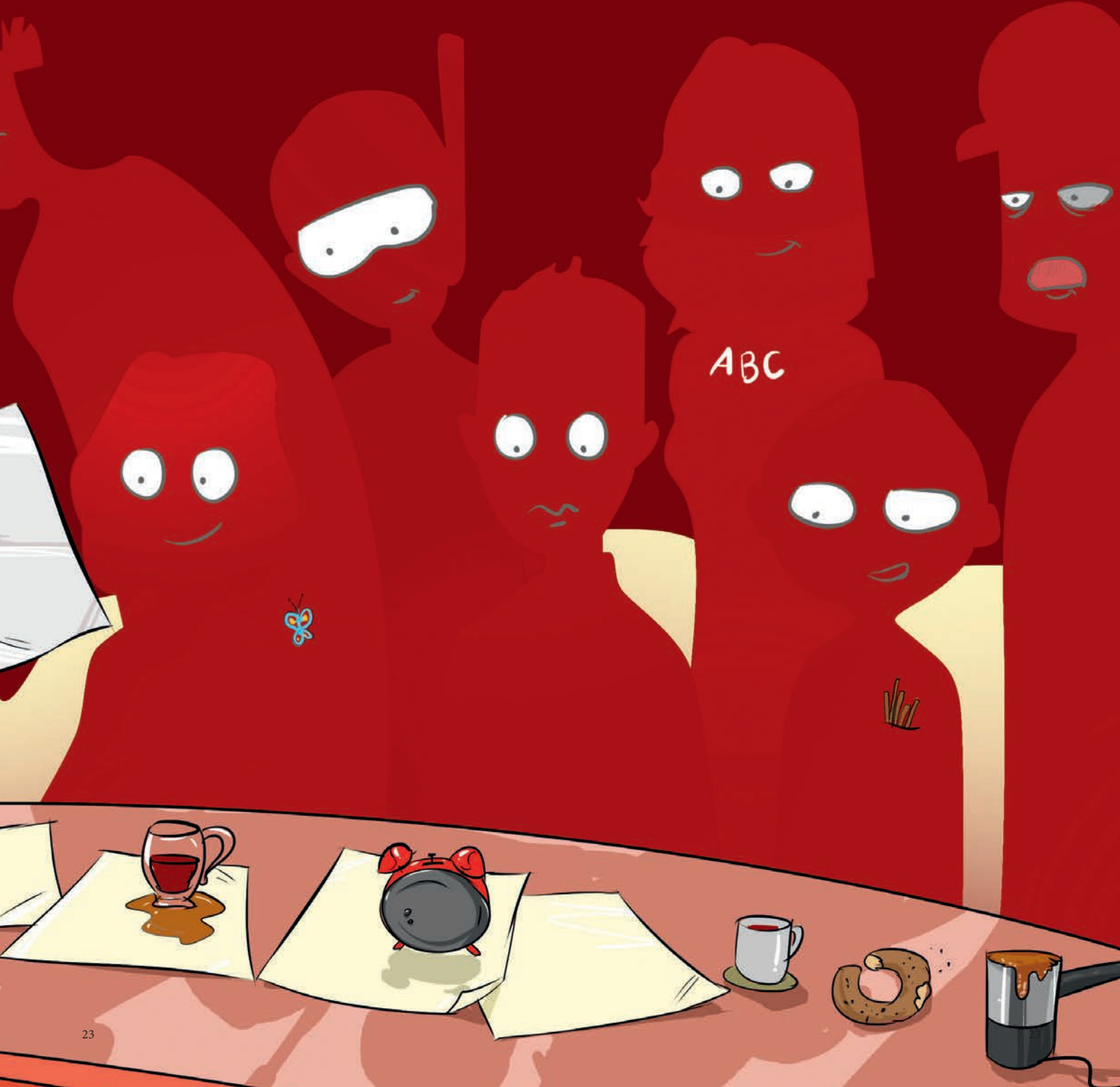
Sizler her ayın başında dergiyi elinize aldığınızda bizler yeni sayının hazırlıklarına çoktan başlamış oluyoruz. Biten sayının matbaaya gönderilmesi, yeni sayı için ilk içerik toplantısı zamanının geldiği anlamını taşıyor. Bu ilk içerik toplantısında yazarlar önceki sayıyı hazırlarken bir sonraki sayı için yaptıkları araştırmalar sonucunda ele almayı planladıkları bir ya da daha fazla konuyu genel yayın yönetmeni Duran Akca, yayın yönetmeni Murat Yıldırım ve diğer dergi çalışanları ile paylaşıyor.

Genel yayın yönetmenimiz Duran Akca yıllardır dergi kadrosunda. Bu sebeple de derginin hazırlanışında, teknik aşamalardan yazı yazmaya ve yazıların kontrolüne kadar her basamakta görev yapmış. Aynı zamanda dergide iletişim alanında eğitim almış tek kişi de kendisi. 1987 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nü bitiren genel yayın yönetmenimizin hem sahip olduğu deneyim hem de iletişimci gözüyle yaptığı öneriler, yazarlara da yazılara da önemli katkı sağlıyor.

Yazı ve araştırma ekibi önemli bilimsel haberler veren güvenilir web sitelerini, dünya çapında önemli popüler bilim dergilerini internet üzerinden takip ediyor. Yazarlar kendi ilgi ve uzmanlık alanlarına göre ve gündemdeki önemli bilimsel gelişmeleri göz önünde bulundurarak konu seçiyor. Konuların okuyucularımızda ilgi uyandırıcı ve bilgilendirici olması, bilimsel gerçekleri içermesi bizim için en önemli ölçütler. İçerik toplantılarını her hafta başı tekrarlıyor, içerikte yapılabilecek değişiklikleri, yeni konu önerilerini tartışıyoruz. İçerik tablosunda bir toplantıdan diğerine genellikle birtakım değişiklikler oluyor.

Her hafta yaptığımız içerik toplantılarına ek olarak ayda bir defa, genellikle de her ayın ilk haftasında yayın kurulu toplantısı yapıyoruz. Farklı üniversitelerin farklı bölümlerinde öğretim üyesi olan yayın kurulu üyeleriyle yaptığımız aylık toplantılarda öncelikle bir önceki sayının değerlendirilmesi yapılıyor, eleştiriler ve görüşler alınıyor. Ardından üzerinde çalıştığımız sayıda yer alacak yazılar hakkında yayın kurulu üyelerimiz bilgilendiriliyor, fikirleri, önerileri alınıyor, eleştirileri değerlendiriliyor.

İlk içerik toplantısından sonra dergi yazarları yazacakları konu hakkında hummalı bir araştırmaya başlıyor. Kimi zaman bir bilim insanı ile röportaj yapmak gerekiyor. Toplantılarda bir röportaj yapılmasından söz edilmesi durumunda genellikle gözler Özlem Ak İkinci'ye dönüyor. Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nde, yüksek lisans ve doktora eğitimini ODTÜ Biyoteknoloji Bölümü'nde tamamlamış olan Özlem genellikle yazıları için tıp ve sağlık alanındaki gelişmeleri konu olarak seçiyor. Diğer yandan da yaptığı röportajlarla derginin bir nevi muhabirliğini yapıyor. Röportaj yaptığı bilim insanının hayatını da yazılarına özellikle aktarıyor, bu hikâyelerin gençlere ilham olacağını ve bilim insanı olma yolunda tercih kullanmalarında yönlendirici olacağını düşünüyor. Röportajlar gençleri bilime, bilimsel çalışmaya özendirici olması açısından önem taşıyor. "Ayrıntılar" köşesini de hazırlayan Özlem, bu köşede pek çok konuda az bilinen ya da hiç duyulmamış gerçekleri okuyucularla paylaşıyor.

Bir diğer yazarımız İlay Çelik lisans eğitimini ODTÜ Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini de aynı üniversitenin Biyoteknoloji Bölümü'nde tamamlamış. Şu sıra ODTÜ Jeodezi ve Coğrafi Bilgi Teknolojileri Bölümü'nde doktorasına devam eden İlay'ın eğitim konusundaki çok yönlülüğü sosyal hayatına ve iş hayatına da yansıyor. Kendisi için "hem söyler, hem yazar" dediğimiz İlay yazılarını yazarken güzel sesiyle mırıldandığı türkülerle de odamızı şenlendirir. Yazılarında genellikle yaşam bilimleri ve çevre konularını işleyen İlay, yeni yayımlanan popüler bilim kitaplarının tanıtıldığı "Yayın Dünyası" köşesini de hazırlıyor. İlay dergideki görevinin yanı sıra doktora çalışmalarına devam ediyor ve bir Anadolu müziği topluluğunda vokal yapıyor.

12 yıldan bu yana *Bilim ve Teknik* dergisinde yazan, Türkiye'nin kıyı şeridindeki sualtı canlılarını, batıkları, jeolojik yapıları gözlemleyen ve görüntüleyen Bülent Gözcelioğlu *Bilim ve Teknik* dergisinin görselliği ile zengin "Türkiye Doğası" köşesinin yazarı. Köşesinin fauna ve flora bölümlerinde ülkemizdeki ilginç bitki ve hayvan türlerinin özelliklerini anlatan ve bunları ilgi çekici görselleriyle tamamlayan arkadaşımız, köşesinin doğa tarihi bölümünde okuyucuya tarih öncesi Anadolu'da yaşamış canlılarla ilgili bilgi aktarıyor. Ankara Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nden mezun olan Bülent yüksek lisans ve doktora derecelerini de aynı bölümden aldı.

Yaptığı dalışlarda deniz altındaki gizemli dünyayı keşfeden Bülent sadece deniz canlılarını değil tarih sayfalarında yerini almış pek çok batığı da gözlemledi. İşte bunlardan birkaçı: Kekova'daki batık şehir, Kalkan açıklarındaki York Düşesi batığı, Çanakkale Boğazı'ndaki I. Dünya Savaşı batıkları.

Artık biliyoruz ki doğa bilimsel çalışmalar için bir ilham kaynağı. Pek çok bilimsel araştırmanın temelinde doğadan alınan esin var. İşte bu bilimsel çalışmaların en sadık takipçisi de Özlem Kılıç Ekici. Özlem yazılarında genelde doğayı ve canlıları temel alarak yapılan araştırmaların ve doğadan ilham alınarak geliştirilen teknolojilerin ne kadar önemli olduğunu vurguluyor. Yazılarında doğanın sistemleri, yaşam bilimleri ve yeni nesil teknolojiler her zaman iç içe. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü mezunu olan arkadaşımız yüksek lisans derecesini Virginia Teknoloji Üniversitesi'nden, doktora derecesini de Nebraska Üniversitesi'nden bitki patolojisi üzerine yaptığı çalışmalarla almış. Doğaya ama özellikle de çiçeklere olan merakı masasına yaklaşan herkes tarafından hemen fark edilebilir. Yazarken dış dünyayla bağlantısı neredeyse kesilen Özlem'in yazılarının önemli bir diğer özelliği de her zaman dört sayfadan fazla olması.

2013 yılının başından bu yana aramıza farklı uzmanlık alanlarına sahip arkadaşlarımızın katılması dergideki konu çeşitliliğinin artmasını sağlarken diğer yandan bize daha kalabalık bir ekiple, etkileşimli çalışmanın avantajlarını getirdi. Aramıza yeni katılan arkadaşlarımızın hepsine hoş geldiniz diyor ve başarılar diliyoruz.

Daha önce TÜBİTAK'ta farklı bir birimde çalışan Emine Sonnur Özcan *Bilim ve Teknik* ekibine yedi ay önce katıldı.

Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi'nin Resim ve Tarih bölümlerinde tamamlayan arkadaşımız, yüksek lisans eğitimini Gazi Üniversitesi'nde Osmanlı düşünce tarihi, doktoraasını ise Hacettepe Üniversitesi'nde erken dönem İslam tarihi ve tarih yazıcılığı konularında yapmış. Tahmin edeceğimiz gibi derginin yazar ekibindeki tek sosyal bilimci olan Sonnur, tarihin yanı sıra hem bir blog yazarı hem de bir aktivist olarak yenilenebilir enerji kaynakları, nükleer enerji, GDO'lu besinler gibi farklı konularla da ilgileniyor.

Mahir dergi ekibine Haziran ayında katıldı. Kuantum mekaniği, istatistiksel mekanik ve görelilik kuramı yazılarında en çok tercih ettiği konular. Arkadaşımız Bilkent Üniversitesi Kimya Bölümü'nden mezun olduktan sonra yüksek lisansını ve doktorasını Chicago Üniversitesi'nde kuramsal kimya üzerine yapmış. Kendisiyle bütünleşmiş kahve kupasını hiçbir şekilde yanından ayırmayan Mahir'in diğer bir özelliği de meraklı bir bilim insanının bakışlarına sahip olması.

Derginin en ilgi çeken köşelerinden biri olan "Merak Ettikleriniz" köşesi bir süre aradan sonra Temmuz ayından itibaren tekrar okuyucularımızın meraklarını gidermek üzere dergide yerini aldı. Bu köşede ilginç konulardaki soruları aramıza yeni katılan arkadaşlarımız Tuba Sarıgül ve Mahir Ocak yanıtlıyor.

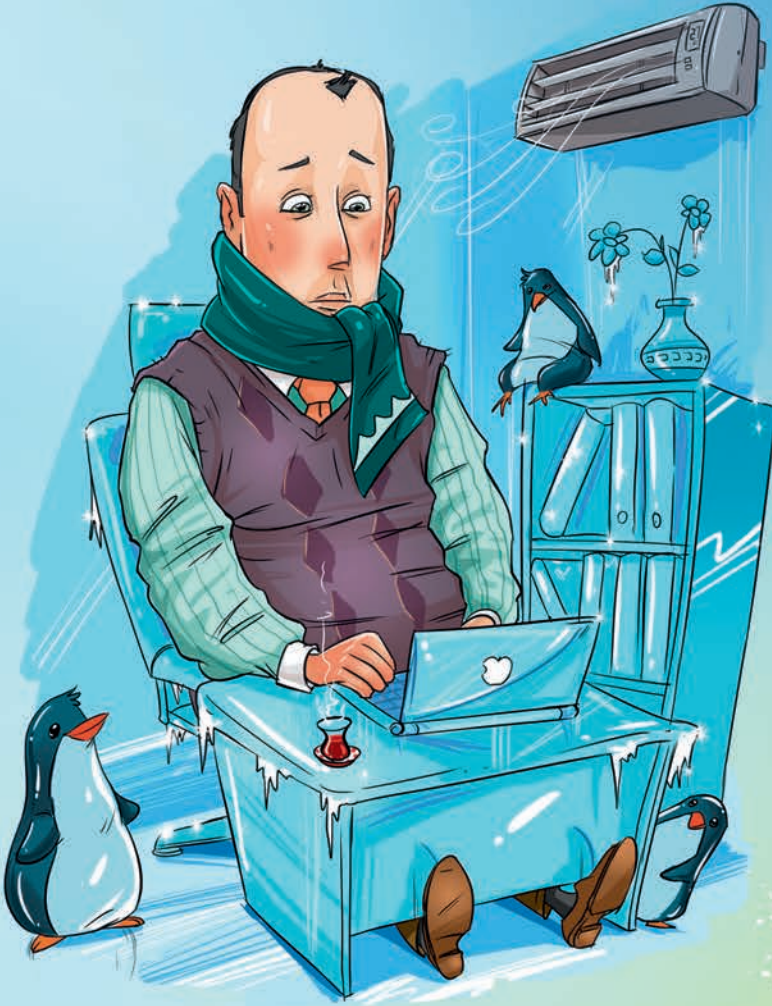
Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Gazi Üniversitesi Kimya Bölümü'nde tamamlayan Tuba'nın yazı konusu olarak ilgisini en çok gökbilim ve astrofizik konuları çekiyor. Masasında her daim özenle hazırlanmış kurabiyeler ve çikolatalar bulundurmasından ise en çok oda arkadaşları memnun olsa gerek.

Uzun yıllar eğitim dünyasında çalışmış İbrahim Özay Semerci de derginin yeni yüzlerinden biri. Temel bilim ve mühendislik alanlarında çalışan ve bu alanda heyecanlarını paylaşmak isteyen bilim insanlarını bir etkinlikle halkla kaynaştırmayı ve halka bilimi sevdirmeyi amaçlayan British Council ve ODTÜ işbirliğiyle gerçekleştirilen FameLab-Bilim Elçileri Yarışması'nda ikincilik ödülü alan Özay Boğaziçi Üniversitesi Kimya Öğretmenliği Bölümü'nden mezun olmuş. Şu an ise Anadolu Üniversitesi Kimya Bölümü'nde yüksek lisans çalışmalarına devam ediyor.

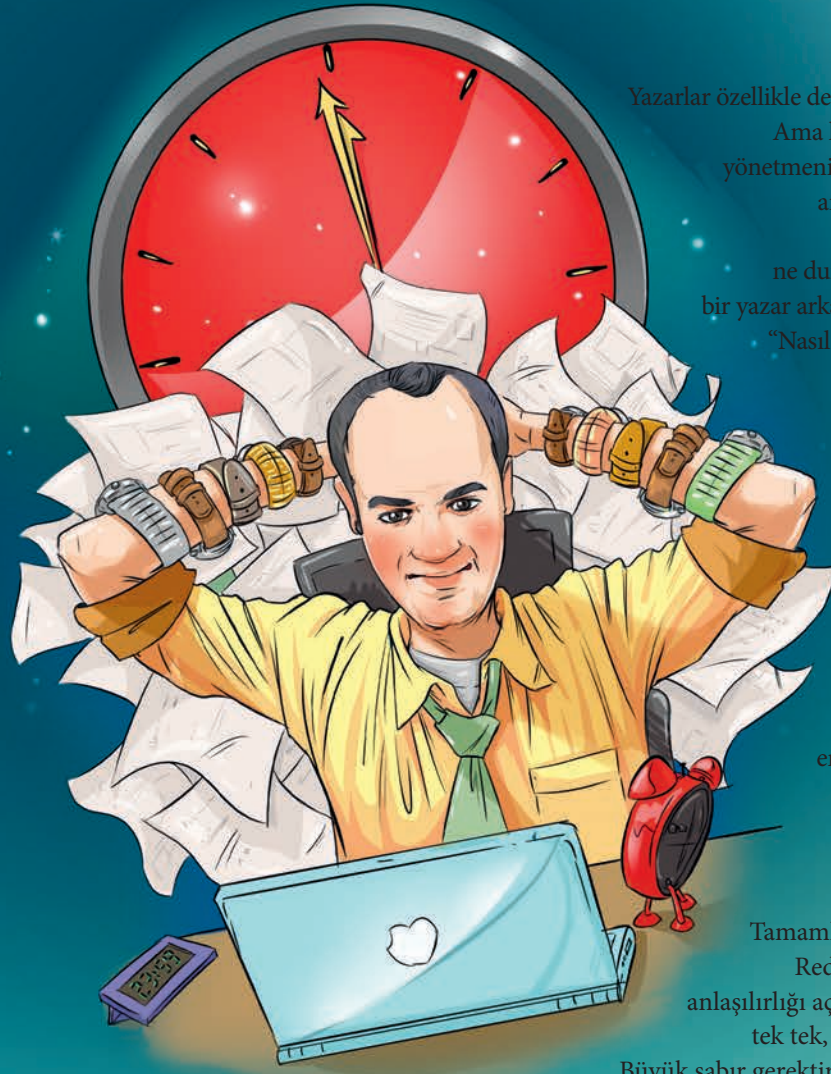

Dünyadaki güncel bilimsel ve teknolojik gelişmelerden örnekler içeren ve bir solukta okunan "Haberler" bölümü tüm dergi çalışanları tarafından hazırlanıyor. Gene aynı heyecan ve merakla okunan özellikle teknolojiye ilişkin gelişmelerin yer aldığı "Tekno-Yaşam" ve "Ctrl+Alt+Delete" köşeleri de Osman Topaç'ın ve Levent Daşkiran'ın kaleminden çıkıyor. Emrehan Halıcı'nın hazırladığı "Zekâ Oyunları", Ali Doğan Aksoy ve ekibinin hazırladığı "Matematik Havuzu" köşeleri matematik düşkünü ve zekâ oyunları sorularını çözmeye meraklı gençlerin her ay heyecanla beklediği köşeler. Bilimin tarihsel gelişiminin işlendiği "Bilim Tarihi" köşesini ise Prof. Dr. Hüseyin Gazi Topdemir kaleme alıyor. Pek çok kişiye gökyüzünü ve gökbilimi sevdirmiş olan "Gökyüzü" köşesini yıllarca derginin kadrosunda yer almış, şu an ise TÜBİTAK'ın çocuklar için yayımlanan Meraklı Minik ve Bilim Çocuk dergilerinin editörlüğünü yapan Alp Akoğlu hazırlıyor.

Yakın bir zaman önce aramıza katılan diğer bir arkadaşımız da lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Kimya Bölümü'nde tamamlamış olan Zeynep Bilgili. Yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında polimerler alanında bilimsel çalışmalar yapan Zeynep daha sonra bilimsel çalışmalar yapmak yerine dünyada yapılan bilimsel çalışmalarını topluma aktarmak üzere popüler bilim yazarı olmaya karar vermiş. Çalışma ortamına alışma konusunda hiç zorluk yaşamayan güler yüzlü arkadaşımıza Ankara'ya alışma konusunda da kolaylık diliyoruz.

Yazarlar özellikle de yazı teslim tarihi yaklaştıkça telaş ve kaygı içinde oluyor. Ama kaygının ve endişenin en yüksek düzeyi her zaman yayın yönetmenimiz Murat Yıldırım'da gözleniyor. Kendisini, başını elleri arasına almış bir halde gözlerinde "bu sayı nasıl yetişecek" endişesiyle bir odadan diğer bir odaya ya da yazıların ne durumda olduğunu sormak için bir yazarın yanından diğer bir yazar arkadaşımızın yanına gittiğini görmek her zaman mümkün. "Nasıl Çalışır" köşesini hazırlayan Murat, Boğaziçi Üniversitesi Fizik Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladıktan sonra Iowa Üniversitesi'nde yüksek lisans ve doktora eğitimini katıhal fiziği üzerine yapmış. Dışarıdan gelen yazıları ilk değerlendiren kişi olan Murat daha sonra bu yazıları fikirlerini almak üzere o konuyla ilgili dergi çalışanına gönderir. Buradan anlaşılacağı üzere yazarlar kendi yazılarını hazırlamanın yanı sıra dışarıdan gelen yazıları da inceler, önerilerini ve eleştirilerini yayın yönetmenine bildirir. Bir sayı hazırlanırken sonraki sayının yazılarını planlamaya çalışan Murat'ın en büyük hayali derginin en az üç ay ileriden gitmesi, yani hazırlanmakta olan sayıdan sonraki üç sayının da hazırlanmış halini görmek.

Tamamlanmış yazıları bekleyen bir sonraki aşama redaksiyon. Redaktörümüz tüm yazıları yazım kuralları ve yazı dilinin anlaşılabilirliği açısından kontrol ediyor. Bu, dergiye girecek her yazının tek tek, büyük bir özen ve dikkatle okunması anlamını taşıyor. Büyük sabır gerektiren bu işin üstesinden lisans eğitimini ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nde almış redaktörümüz Sevil Kıvan geliyor.

Sevil'e gönderilen her yazı yazarlar için heyecanlı bir bekleyişin başlangıcı oluyor aslında. Yazılarımızda ne tür hatalar yaptığımızı görmeyi merakla bekliyoruz. E-posta kutumuzda redaktörden gelen e-postayı görür görmez açmak ve düzeltmelere şöyle bir göz atmak ("acaba çok kırmızı işaret var mı") ilk işimiz oluyor. Daha sonra düzeltmeler inceleniyor, üzerinde konuşulması gereken noktalar varsa redaktörümüzle fikir alışverişi yapılıyor, değişiklikler yazar tarafından onaylanıyor. Yazılar son haline kavuştuğunda artık okuyucunun gözüne hitap edecek ve okuyucuya "oku beni" dedirtecek aşamaya, yani sayfa tasarımını bitirme aşamasına geliniyor.

Yazılarımız için üye olduğumuz sitelerden uygun görseller bulmanın yanı sıra çizer arkadaşlarımızdan yardım alıyoruz ve bu arkadaşlarımız gerçekten yaratıcılıklarını konuşarak çizimlerini kısa sürede ilgili yazara ulaştırıyor. Çizimler son haline yazar ve çizer arasındaki fikir alışverişleri sonrasında geliyor.

Ardından yazılar ve görseller sayfaların ön tasarımını yapan Sadi Atılğan'a ardından da sayfalara son halini veren tasarımcımız Ödül Evren Töngür'e iletiliyor.

Görseller ya da çizimler sayfaya bir bütünlük içinde yerleştirildikten sonra yazılar ilgili yazarlara gönderilerek hem tasarım konusundaki fikirleri alınıyor hem de yazıların son kontrolleri yapılıyor.

Derginin hiçbir bölümünde hiçbir hata olmaması için bu "son kontrollerin" ardından aslında defalarca başka son kontroller ve düzeltmeler de yapılıyor.

Bu süreçte redaktörümüz Sevil'in, tasarımcımız Ödül'ün ve Sadi'nin masalarının yanında küçük kuyruklar oluşuyor.

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı mezunu olan, 18 yıldır farklı dönemlerde *Popüler Bilim Kitapları*'nda ve *Bilim ve Teknik Dergisi*'nde tasarım desteği vermiş olan Ödül, bu son aşamadaki telaşa, yoğunluğa ve koşuşturmaya rağmen huzur veren sakinliği ile son düzeltmeleri yapıyor, yazıları tekrar kontrol edilmek üzere genel yayın yönetmeni Duran Akca'ya, yayın yönetmeni Murat Yıldırım'a ve Özlem Ak İkinci'ye gönderiyor. Özlem tüm yazıların son hallerini kontrol etmekle görevli aslında bir nevi "son ütücü". Bundan sonra baskıya hazır hale gelmiş her yazı yayın kurulu üyelerine gönderiliyor.

Tüm bu koşuşturma ve yoğunluk sırasında burnumuza gelen Sadi'nin elleriyle yaptığı Türk kahvesinin kokusu ise hemen "biraz mola" mesajı olarak alınıyor. Zira Sadi'nin her gün gerçekleştirdiği Türk kahvesi ritüelleri dergide herkes tarafından biliniyor.

Dergimizin formaları 16 sayfadan oluşuyor. Formalar sondan, yani 6. formadan başlayarak matbaaya gönderiliyor. Matbaaya basım onayı verilene kadar, hatta sonrasında bile düzeltmeler, tartışmalar devam ediyor. Bu heyecanın ve stresin tek amacı ise sizlere kusursuz bir sayı ulaştırmak. Dergi ekibi 47 yıllık geçmişinde çok kez değişmiş olsa da TÜBİTAK *Bilim ve Teknik* dergisinin değişmeyen en önemli özelliklerinden biri bu olsa gerek. Bu arada dergiye 47 yıldır yaptığı katkılar ve hiçbir zaman esirgemediği destek için TÜBİTAK yöneticilerine tüm *Bilim ve Teknik* okuyucuları adına teşekkür ediyoruz.

İşte *Bilim ve Teknik* çalışanları ve derginin hazırlanış öyküsü.

Matbaadan derginin bize ulaşmasını beklemek sanki dergiyi ilk kez görecekmışiz gibi bir heyecan yaratıyor hepimizde. Bu aşamada matbaa çalışanlarının özverili çalışmaları devreye giriyor, dergimiz basılıyor, kamyonlara yükleniyor ve dağıtım şirketi aracılığıyla kitabevlerine, marketlere, büfelere gönderiliyor. Masalarımızda yeni sayıyı gördüğümüzde "işte bu sayı çok iyi oldu" dediğimiz de oluyor, gözümüzden kaçan küçük hataları fark ettiğimizde hayıflandığımız da. Ama hiçbir şey 47 yıllık bir derginin ekibinde olmanın gururunu ve her sayıda daha iyisini yapma heyecanımızı değiştirmiyor.

"*Bilim ve Teknik*'le büyüdüm", "*Bilim ve Teknik* bilimi sevmemdeki en büyük etken" diyecek daha nice yeni nesiller görmek dileğiyle...

SON

Çizimler: Ersan Yağız

